

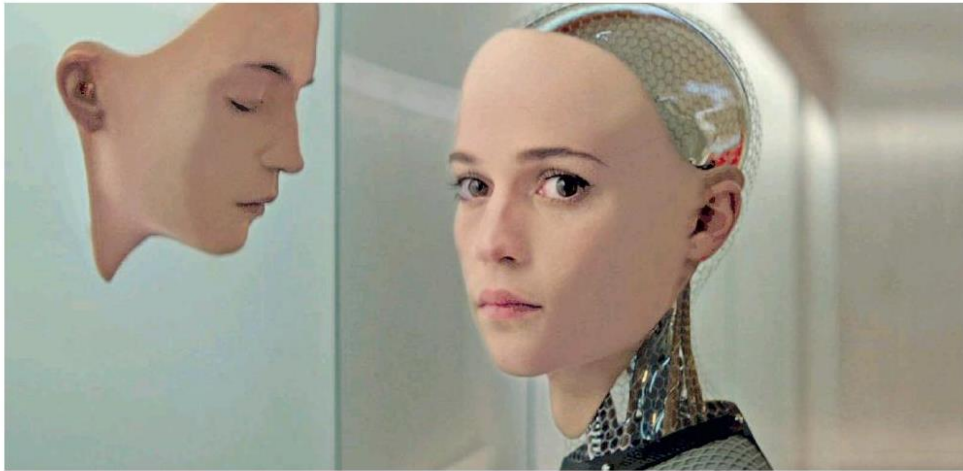
Τελικά, το ρομπότ είναι τέρας;

Κάθε βήμα προόδου στον χώρο της τεχνητής νοημοσύνης εγείρει νέα ηθικά διλήμματα και φιλοσοφικά ερωτήματα

Της ΚΡΙΣΤΙΝΑΣ ΛΑΝΟΥ

Συνήθως αντιμετωπίζουμε την επιστημονική φαντασία ως μυθολογία με «άρωμα» επιστήμης — και δικαίως, αφού η επίγεια καθημερινότητα είναι αρκετά περίπλοκη ακόμα και χωρίς τον φόβο εφευρέσεων εδωγίων ή εγγεγραμμένων ρομπότ. Βέβαια, κάποια «τραβηγμένα» σενάρια ίσως κρύβουν δόσεις αλήθειας. Όταν ο Στίβεν Χόκινγκ μίλησε για το τέλος του ανθρώπινου είδους, ο Έντντ Μασκ προέβλεπε ότι ενδεχόμενος «θαίμαγμα» και ο Μπλ. Πέικς παραδέχεται ότι τρέφει ανησυχίες, όταν εκατοντάδες επιστήμονες και ημετικά στελέχη εταιρειών ψηφιακής τεχνολογίας συζητούν ανοιχτά επιστολή για τους κινδύνους της τεχνητής νοημοσύνης, όταν ομάδα «γυφτωμένων» διαδελωτών (που στις 15 Μαρτίου φώναζε «Σταματήστε το ρομπότ» έξω από το γραφείο South by Southwest του Τέξας) αποδεικνύεται ότι επαρκεί από μηχανικούς υπολογιστών και φοιτητές σχολών πληροφορικής, τότε ο μέσος άνθρωπος έχει κάθε λόγο να αντιμετωπίζει με καχυποψία τις «εξυπνες» συσκευές του.

Στα πιο απτά δείγματα της πρόοδου που έχει σημειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες στον χώρο της τεχνητής νοημοσύνης συγκαταλέγονται τα πιο επανερριμένα αεροσκάφη, τα αυτοοδηγούμενα οχήματα —σε δοκιμαστικό στάδιο—, τα βιονικά τεχνητά μέλη, οι διαδραστικές μηχανές αναζήτησης, οι «ψαρωτικοί βουθόι», όπως ο Siri, και οι εφαρμογές που αποδίδουν καλύτερα από τον άνθρωπο σε πεδία όπως το σκάκι. Στο επόμενο πρωτότυπο ποδοσφαιρού

Η Εβρά (Αλίσια Βικάντερ) είναι ένα εξελιγμένο ρομπότ που σκέφτεται και επικοινωνεί σαν άνθρωπος στην ταινία που προβάλεται στις αίθουσες «Από μηχανής» του Αλεξ Γκάρντι.

συμπεριφοράς που έχουν οι μηχανές οι ίδιες», τονίζει ο ερευνητής, χωρίς από να σημαίνει ότι δεν μπορεί κάποια στιγμή να γίνει το λάθος «να εκχωρηθεί μεγάλη δύναμη σε ένα λογιστικό σύστημα»...

Όταν το Χόλιγουντ εξερευνεί το μέλλον

Από τον Φρανκεστάιν της ρομπωτικής λογοτεχνίας μέχρι το σπαρταρό χολιγουντιανό «Charlie», ο αναγνώστης ή ο θεατής γίνεται μάρτυρας της σεβαστής προσπάθειας του ανθρώπου να ξεπεράσει τον δημιουργό του. Στα εκπομπόμενα κεφάλαια της «Ιστορίας του μέλλοντος» (η ειστοχός παρακαταμάχης για την επιστημονική φαντασία) η εξερεύνηση του Διαστήματος διεκρίνει προς το άπειρο την περιπέτεια της επιστήμης. Παράλληλα, η δημιουργία τεχνητής ζωής και νοημοσύνης μεγέθυνε τον αρχαιολογικό φόβο του ανθρώπου απέναντι στο τέρας.

Στο «2001: Η Οδύσσεια του Διαστήματος» των Άρθουρ Κλαρκ και Στάνλεϊ Κιούμπρικ, η τζακ του μελλοντικού ταξιδιού στο ακανόνιστο διαστήμα εξαρτάται από τη «συνείδηση» (πείτε το και εύρωστη λειτουργία) της τεχνητής νοημοσύνης (ένος κομπιούτερ) που στοχεύει στην απελευθέρωση του ασπρόλογο. Ψάγματα της ίδιας προβληματικής είναι διάσπαρτα στο περσιό «Interstellar» μαζί με ερωτήματα του τύπου ποιο «είδος» άνθρωπος (ή νοημοσύνης) θα μπορούσε να φτάσει στα παράλληλα σύμπαντα του χώρου;

Τελικά, το ρομπότ είναι τέρας; Η ο τίτλος σίμει δικαιοδικά στον άνθρωπο. Συνήθως εξαρτάται από τη διάθεση του Χόλιγουντ. Στο «Έγώ το Ρομπότ», από σειρά διηγημάτων του Ισαάκ Άσιμφοφ, οι μι-

«Έγώ, το Ρομπότ», ταινία του 2014, εμπνευσμένη από τις ιστορίες του μεγάλου Ισαάκ Άσιμφοφ.

χανές που σκέφτονται επιφυλάσσουν στον άνθρωπο μια σταλινική δυστοπία. Αντίθετα, στον «Ανθρώπο των δύο κόσμων» (από βιβλίο του Άσιμφοφ) ένα ακόμοτο ρομπότ-μπατέρ αποκτά ανθρώπινα αισθήματα και αυτομάτως γίνεται ευάλωτο. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει στο σημερινό και απλό «Charlie» του Νιλ Μπλάκμπαρντ, όπου το ρομπότ αποκτά συνείδηση αλλά και... ποικεφάλως ηθικής. Στον φωτιστικό «Προμήθεα» του Ριντλέϊ Σκοτ, το κωμικό ρομπότ δεν φοβάται. Ο φόβος του χέζει, του θανάτου, είναι συμφασμένος με τον Εξανθρωπισμό του. Κινεί τα νήματα της «ζωής» του στο πρόσωπο «Από μηχανής» του Αλεξ Γκάρντι, αλλά και στον «Μέλιεντ Ρέινερ», κορυφαία νουάρ επιστημονικής φαντασίας, επίσης του Σκοτ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ

«Το ζήτημα είναι τι δικαιώματα θα δώσουμε εμείς στις μηχανές», υπογραμμίζει ο ερευνητής Κώστας Καρπούζης.

Robocup, οι αθλητές είναι αποκλειστικά ρομπότ που αναπτύσσονται πολιτικές κανόνες, π.κ. συνεργασία, αναγνώριση, προσαρμογή κ.ά.

Μουσικότητα

Όλα αυτά είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου, αφού οι πιο φιλόδοξες έρευνες προορίζονται από ακαδημαϊκές μετανάστες στα εργασιακά όπου κατασκευάζονται οπτικά συστήματα —τον Μάιο του 2014, το ζήτημα των αυτόνομων ρομπότ με δυνατότητα άσκησης θανάτου βίαια συζητήθηκε σε ανεπίσημη συνάντηση ειδικών του ΟΗΕ— ή στα εργαστήρια της Google, η οποία έχει βάλει στόχο να ελεγχώσει τις σημαντικότερες εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης ανά τον κόσμο. «Συζητήσεις για το πώς όλοι πάντα υπάρχουν, όχι τόσο με βάση την τεχνολογία που διαθέτουμε τώρα όσο με βάση την κατεύθυνση προς την οποία θέλουμε να πάμε», υπογραμμίζει ο Κώστας Καρπούζης, χωρίς κεντρικά στο Ντιντονό Συστημάτων Επιστημονικών και Υπολογιστών της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπο-

Ενα κορίτσι παίζει «πέτρα, ψαλίδι, χαρτί» με τον Μπέρτα, ρομπότ που δημιουργήθηκε το Επιστημονικό Μουσείο του Λονδίνου.

λογιστών του ΕΜΠ, με «ειδικότητα στην επικοινωνία ανθρώπου-μηχανής και την αναγνώριση συναισθημάτων από υπολογιστές». «Αντί τη στιγμή της τεχνολογικής προόδου σε συγκεκριμένα πεδία: ένα αεροπλάνο που μπορεί να πετάει μόνο του μετά την απογείωση και πριν από την προσέγγιση ή ένας σφυρί που μετρού. Από εκεί και πέρα το ζήτημα είναι κατά πόσο εκχωρούμε τη δυνατότητα στις μηχανές να αποφασίζουν μόνες τους τι θα γίνει αν, για παράδειγμα, το αεροπλάνο δευτερογενώς υπάρχουν αναφορές. Θα σφίξει μόνο του ή θα πρέπει ο πιλότος να αλλάξει την πορεία χειροκίνητα».

Κάθε βήμα προόδου εγείρει νέα ηθικά διλήμματα: Αν ένα ρομπότ έχει την ικανότητα να κλέβει πληροφορίες, πώς εγγυόμαστε ότι θα κάνει τη σωστή επιλογή; Αν αυτά η επιλογή έχει ηθικές προεκτάσεις —για παράδειγμα, η καταστροφή ενός στόχου

όπου πιθανότατα βρίσκεται ένας επανδρωμένος εκσφρακτής, αλλά και αρκετοί άμαχοι— ποιος πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνος για τις συνέπειές της, ο κατασκευαστής, ο ιδιοκτήτης ή το ίδιο το ρομπότ; Και πώς εξασφαλίζουμε ότι ένα κομμάτι «απάκουο» ρομπότ δεν θα «ξεριζωωθεί» από ομάδα κακόβουλων χάκερ;

Τεχνικά, η δυνατότητα να δώσουμε στις μηχανές την ικανότητα να λαμβάνουν αποφάσεις υπάρχει ήδη, διακρίνεται ο κ. Καρπούζης. «Είμαστε απλώς επιλογές αν θα την εκχωρήσουμε, αν πούμε στον υπολογιστή του αεροπλάνου. Αλλά το να αποφασίζει ένα ματρικό μηχανήμα αν ένας ασθενής δεν έχει ελπίδα και να τον αποσυνδέσει... αυτό είναι σενάριο επιστημονικής φαντασίας». Το ίδιο ισχύει για τα ενδεχόμενα οι μηχανές μας να αποκτήσουν συνείδηση, αντίληψη του αυτού τους και αντικατάσταση για συνασθήματα. «Δεν υπάρχει πιθανότητα να φτά-

Αισθητικός παράγοντας

Η πραγματική απειλή δεν έγκειται στην ευχάριστη υπολογιστική, αλλά στον αστάθμητο ανθρώπινο παράγοντα. «Το ζήτημα είναι τι δικαιώματα θα δώσουμε εμείς στις μηχανές», αναφέρει ο ερευνητής. «Υπάρχουν μηχανές που παίζουν στο χρηματιστήριο μόνες τους. Τους δώσαμε όμως το δικαίωμα, γνωρίζοντας το ρίσκο. Αλλά στον τομέα της υγείας, είναι πολύ περιορισμένο το περιθώριο που αφήνουμε».

Πάντως προσοπικότερες σαν τον Χόκινγκ ή τον Πέικς υπογραμμίζουν τη σημασία δημιουργίας νομικού πλαισίου και της ανάσχεσης μεθόδων για τη διασφάλιση της σωστής λειτουργίας των «σκεπτόμενων» μηχανών, χωρίς να ζήτην να διακοπεί οι έρευνες στην τεχνητή νοημοσύνη. Ένα άλλο πρόβλημα είναι η απόλυτη της ιδιωτικότητας. «Νομίζω ότι πρέπει να αρχίσουμε να συζητούμε στην ιδέα ότι δεν θα είμαστε ασφαλείς, ούτε θα έχουμε ιδιωτικότητα», υποστηρίζει ο κ. Καρπούζης. «Οι προδιαγραφές ασφαλείας», που έχουν συσχετιστεί όπως το «Έξυπνα» ρολόγια, τα ψευδία ή οι αυτοματισμοί είναι συνεργαζόμενοι, «είναι ελάχιστας μάλιστα στους κινδύνους που υπάκουω». Εντούτοις, όλα αυτά σχετίζονται περισσότερο με το «πώς υλοποιούνται τα πρωτόκολλα ασφαλείας και ελάχιστα με θέματα τεχνητής νοημοσύνης».

Μουσική στη Στέγη

Μια συναυλία για τα Θεία και ανθρώπινα πάθη. Από τη γαλλική μπαρόκ στα "Αμάν" του αμανέ και του ρεμπέτικου.

Παρασκευή 3 Απριλίου 2015

Latinitas Nostra

“...αφού σε λίγο θα πλαγιάζω μες στο χύμα...”

Στιγμάρι 107
Εισιτήρια από 10€

ΣΤΕΓΗ
ΕΡΜΑΡΑ ΟΜΑΔΗ